28. sjednica Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Hrvatskog sabora, održao je dana 7. prosinca 2018., 28. sjednicu posvećenu 70-toj godišnjici usvajanja Opće deklaracije o ljudskim pravima, a uoči obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava 10. prosinca.

Na sjednici je između ostalog istaknuto kako je Opća deklaracija o ljudskim pravima prvi univerzalni dokument u povijesti koji je donesen samo četiri godine nakon okončanja II. svjetskog rata u kojem je život izgubilo 50 milijuna ljudi. Upravo se ovom Deklaracijom u njezinih 30 članaka željelo spriječiti da se nešto slično ikada više ponovi. Nakon 70 godina od njezinog donošenja s razlogom se postavlja pitanje da li bi takva deklaracija mogla biti donesena danas kada populizam sve više ugrožava poštivanje odredbi ove Deklaracije, ali i funkcioniranje neovisnih institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava. Iz ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom na sjednici je prisustvovao zamjenik pravobraniteljice Darijo Jurišić.

Predsjednik Odbora Milorad Pupovac naglasio je da je Opća deklaracija o ljudskim pravima zapravo nastala kao odgovor na nemile događaje koje su se događale tijekom svjetskih ratova i prvi je međunarodni dokument uopće u području zaštite ljudskih prava. U uvodnom izlaganju istaknuo je kako je neosporno upravo Deklaracija utjecala na sustav vrijednosti prava pojedinca i demokratizaciju današnjeg društva.

Potpredsjednik sabora i član Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Furio Radin, istaknuo je da Deklaracija predstavlja evoluciju u zaštiti ljudskih prava, čiji se razvoj može se pratiti od donošenja Magne Carte preko francuskih i američkih Deklaracija o pravima čovjeka, sve do niza novijih konvencija, deklaracija i drugih dokumenata. Također, istaknuo je kako je Deklaracija prvi općeprihvaćeni međunarodni dokument, koji istovremeno nije utemeljen na nekim vjerskim ili filozofskim pretpostavkama, a njenim usvajanjem u središte se postavlja pravo pojedinca neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu. Neosporno je kako je Opća deklaracija o ljudskim pravima povijesni dokument koji je odigrao značajnu ulogu u podizanju razine zaštitite ljudskih prava.

Pučka pravobraniteljica Lora Vidović u svom izlaganju istaknula je kako danas živimo u vremenu rastućeg populizma koji diljem Europe, ali i širom svijeta, bitno narušava temeljne vrijednosti demokracije, vladavine prava, zaštitu ljudskih prava te ugrožava neovisnost i snagu institucija koje te vrijednosti čuvaju. Kao jednim od ključnih problema je prag siromaštva na kojem danas u Republici Hrvatskoj živi oko 900 tisuća građana. Posebno zabrinjavajućim je i podatak iz istraživanja provedenog 2016. godine koje otkriva kako gotovo 60% građana koji su doživjeli diskriminaciju, takvo kršenje njihovih prava nikome nisu prijavili. Problem predstavlja i prepoznavanje diskriminacije i prepoznavanje nadležnih tijela kojima se diskriminacija može prijaviti.

Profesor Ivan Šimonović govorio je kako Opća deklaracija o ljudskim pravima nije običan dokument (jer je donesen tijekom najsjajnijeg razdoblja ljudskih prava) niti je ovo obična obljetnica (ako se opravdano nameće pitanja da li nakon 70 godina od njezinog donošenja možemo osigurati njezino poštivanje). Potrebno je istaknuti kako Deklaracija nije imala obvezujuću pravnu snagu, ali je njezino postojanje utjecalo na usvajanje obveze svih država koje su tih 30 načela Deklaracije implementirale na različite načine u svoje vlastito nacionalno zakonodavstvo. Tijekom svog izlaganja osvrnuo se i na izazove s kojima se danas suočava međunarodna zajednica, kao što su globalizacija, pojave terorizma, promjene u odnosu na globalne moći, istovremeno ističući pojavu izolacionizama. Vodeći se načelima Deklaracije globalizacija se ne može nikako zaustaviti, međutim sigurno je da se njome može upravljati, kazao je Šimonović.
U dijelu sjednice otvorenom za raspravu Senada Halilović iz Udruga za samozastupanje problematizirala je predloženu odredbu Zakona o udomiteljstvu kojom se predviđa udomljavanje i

odraslih osoba s invaliditetom, kao i pravni institut udomljavanja odraslih osoba, koji ne postoji niti u jednoj zemlji na svijetu, a kojim se ugrožavaju prava osoba s intelektualnim teškoćama, što je u suprotnosti s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom.

U ovoj raspravi, zamjenik pravobraniteljice Darijo Jurišić, istaknuo je i naglasio kako deinstitucionalizacija nije pitanje izbora, nije nešto o čijoj provedbi se može dobrovoljno razmatrati, nego da se tu radi o obvezi preuzetoj nizom različitih međunarodnih dokumenata koje je Republika Hrvatska potpisala. Najznačajniji među njima je svakako Konvencija o pravima osoba s invaliditetom. Isto tako Republika Hrvatska je i vlastitim nacionalnim pravnim okvirom, uostalom kao i Europska unija, obvezala se raditi na deinstitucionalizaciji, odnosno spriječiti daljnju institucionalizaciju te razviti usluge u zajednici kako bi se osobe s invaliditetom vratile iz institucija, odnosno ostale u svojim sredinama te se aktivno uključile i ostvarile pravo na život u zajednici.